

ด่วนที่สุด

ปกค. 139
วันที่ ๒๖.๑.๖1
เวลา 14.๒๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส30185
รับที่ : ๕139/62
วันที่ : 03 ม.ค. 62 เวลา : 14:32

ที่ กษ ๐๕๐๙.๓/๑๓

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๒ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเสนอให้ปลากัดไทยเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๐๕๐๙.๓/๗๕๕๑
ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ฉบับ
๓. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๘๕๐
ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑ จำนวน ๑ ฉบับ
๔. เอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง การประกาศให้ปลากัดเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ
จำนวน ๑ ฉบับ
๕. สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๐๙/๙๑๕๕
ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๑ จำนวน ๑ ฉบับ
๖. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐
ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอเรื่อง ขอเสนอให้ปลากัดไทยเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ มาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดให้ต้องเสนอเรื่องนี้ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) กำกับการบริหารราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมประมงได้เสนอเรื่อง ขอเสนอให้ปลากัดเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้นำเรื่องดังกล่าวเสนอให้คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ โดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวเมื่อคราวการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ มีมติว่าข้อมูลที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมประมงเสนอมายังไม่ชัดเจนและเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จำเป็นต้องมีเอกสารประกอบการพิจารณาเพิ่มเติม สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้แจ้งให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับทราบมติดังกล่าว และได้มีข้อสั่งการ ของรองนายกรัฐมนตรี (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์) โดยให้พิจารณาทบทวนตามความเห็นของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๒. เหตุผลความจำเป็น...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เรื่องนี้มีความจำเป็นและเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) ในการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี

๓. สารสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

๓.๑ สารสำคัญ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมประมงพิจารณานำเสนอปลากัดไทย ชื่อวิทยาศาสตร์ *Betta splendens* ชื่อสามัญ “Siamese Fighting Fish” เป็นสัตว์น้ำประจำชาติไทย เนื่องจากปลากัดเป็นสัตว์น้ำที่มีลักษณะเป็นนักรู้ มีความสวยงาม มีความสามารถในการปรับตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงคุณลักษณะของการประมงไทยได้อย่างครอบคลุม กรมประมงได้ดำเนินการจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ดังนี้

๑. มิติด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

ปลากัดไทยเป็นปลาที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นแตกต่างจากสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ พบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นต้นมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความผูกพันของสังคมไทยกับปลากัดไทยมาตั้งแต่โบราณ โดยบอกเล่าผ่านศิลปวัฒนธรรม ในรัชกาลที่ ๑ การออกกฎหมายตราสามดวงกำหนดโทษผู้เล่นพนันปลากัด รัชกาลที่ ๒ มีบทละครเรื่องอิเหนาที่อ้างอิงวัฒนธรรมบ่อนปลากัดในงานมหรสพสมโภช รัชกาลที่ ๓ มีการมอบปลากัดของพระองค์ให้เป็นของขวัญและเป็นตัวแทนประเทศ รัชกาลที่ ๔ รัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๗ มีการเลี้ยงปลากัดกันอย่างแพร่หลาย ในทางพุทธศาสนามีหลักฐานระบุไว้ชัดเจน เช่น พระอุโบสถวัดโสธรารามวรวิหาร สถาปติยานุสรณ์แห่งรัชกาลที่ ๙ พ้นพระอุโบสถปูด้วยหินแกรนิตประดิษฐานลวดลายปลากัด และเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา กระทรวงวัฒนธรรมก็ได้ประกาศขึ้นทะเบียนให้ปลากัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

๒. มิติด้านความเป็นเจ้าของและความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

ปี ค.ศ. ๑๙๑๐ (พ.ศ. ๒๔๕๓) นาย ชาลส์ เทต รีกัน นักมีนวิทยาชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียงจากพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ธรรมชาติ รายงานว่า ได้จำแนกชนิดพันธุ์ปลากัดไทยจาก เอกลักษณ์อันโดดเด่นแตกต่างจากปลาชนิดอื่นในโลก และให้ประเทศไทยเป็นแหล่งอ้างอิงมาตรฐานหลักของปลากัดไทย (*Betta splendens*) “Bangkok, the Menam River” เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่ามีการค้นพบครั้งแรกในประเทศไทย ทั้งนี้ ในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๔๙ – ๑๙๑๐ มีการศึกษาและค้นพบปลากัดหลายสายพันธุ์ที่พบในมาเลเซียและสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แต่ปรากฏว่าปลากัด (*B. splendens*) เป็นชนิดพันธุ์เดียวที่พบในประเทศไทย นอกจากนี้ มีรายงานต่าง ๆ อีกหลายฉบับที่ยืนยันว่า ปลากัด (*B. splendens*) เป็นปลากัดที่พบในประเทศไทยเท่านั้นที่มีการอ้างอิงสิทธิจากหลักฐานการเก็บตัวอย่างต้นแบบเพื่อใช้ในการจำแนกชนิดปลากัดที่ได้รวบรวมครั้งแรกมาจากกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา กรุงเทพฯ ประเทศไทย จึงเป็นการยืนยันว่า ปลากัด (*B. splendens*) มีต้นกำเนิดในประเทศไทย เป็นสายพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น จนเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล ผ่านชื่อ “Siamese Fighting Fish”

๓. มิติด้านประโยชน์ใช้สอย

ในด้านลักษณะพันธุกรรม ปลากัดสวยงามทุกลักษณะในโลกนี้ ล้วนมีที่มาจากชนิดพันธุ์เดียวกับปลากัดไทย (*B. splendens*) สู่การพัฒนาสายพันธุ์รูปแบบต่าง ๆ เพียงแต่เมื่อมีการผสมคัดพันธุ์ที่ถูกต้อง ลักษณะที่สวยงามหลากหลายของปลากัดซึ่งเป็นลักษณะพันธุกรรมที่ซ่อนอยู่ในปลากัดตามธรรมชาติของไทย จะปรากฏออกมาอย่างสวยงามกลายเป็นความหลากหลายลักษณะของปลากัดไทย จนมีผู้ให้นิยามความงามของปลากัดไทยดุจ “อัญมณีใต้น้ำ” ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า ในปัจจุบันปลากัดไทยก่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยในหลายประการ โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการเพาะเลี้ยง และการสร้างนวัตกรรมด้านการเพาะพันธุ์ ซึ่งนำไปสู่การค้าเชิงพาณิชย์และก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์

การประมง...

การประมงของไทยและสามารถนำไปใช้ประกอบสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสะท้อนความเป็นไทยได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการเจรจาต่อรองตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity : CBD) เพื่อป้องกันการนำปลากัดไทยไปจดสิทธิบัตรโดยชาวต่างชาติได้อีกด้วย

๓.๒ ผลการดำเนินการที่ผ่านมา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมประมงได้เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ โดยจัดทำเป็นเอกสารประกอบการพิจารณา เรื่อง การประกาศให้ปลากัดเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑ ณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธานการประชุม รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔ โดยผลการพิจารณาเห็นสมควรสนับสนุนให้ปลากัดไทยเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ โดยให้กรมประมงนำเรื่องนี้เสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๓.๓ ข้อยกกฎหมาย

๑. พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

“สิทธิบัตร” (Patent) หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามที่กำหนดในหมวด ๒ มาตรา ๕ และหมวด ๓ มาตรา ๕๗ ดังนี้

มาตรา ๕ การประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรได้ต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่
- (๒) เป็นการประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น และ
- (๓) เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม

มาตรา ๕๗ การออกแบบผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

- (๑) แบบผลิตภัณฑ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้วในราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร
- (๒) แบบผลิตภัณฑ์ที่ได้มีการเปิดเผยภาพ สารสำคัญ หรือรายละเอียดในเอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ที่ได้เผยแพร่อยู่แล้วไม่ว่าในหรือนอกราชอาณาจักรก่อนวันขอรับสิทธิบัตร
- (๓) แบบผลิตภัณฑ์ที่เคยมีประกาศโฆษณาตามมาตรา ๖๕ ประกอบด้วยมาตรา ๒๘ มาแล้วก่อนวันขอรับสิทธิบัตร
- (๔) แบบผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกับแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าวใน (๑) (๒) หรือ (๓) จนเห็นได้ว่าเป็นการเลียนแบบ

ดังนั้น พันธุ์ปลากัดไทย ซึ่งมีเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นที่รู้จักทั่วโลกในนาม Siamese Fighting Fish และมีการบันทึกเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีเป็นต้นมา จึงไม่เข้าข่ายเป็นการประดิษฐ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีที่ขอรับสิทธิบัตรได้

๒. พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖

“สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

ในกรณี ปลากัดไทย สามารถเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์ปลากัดไทยได้ทั่วพื้นที่ในประเทศไทย โดยยังไม่พบว่าคุณภาพ ชื่อเสียง คุณลักษณะของปลากัดไทยมีความเชื่อมโยงกับแหล่งภูมิศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ ปลากัดไทยจึงไม่เข้าข่ายที่จะขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙

“มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม” หมายความว่า ความรู้ การแสดงออก การประพฤติปฏิบัติ หรือทักษะ ทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านบุคคล เครื่องมือ หรือวัตถุ ซึ่งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน

กระทรวงวัฒนธรรมได้มีประกาศกระทรวงฯ เรื่อง การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๖ โดยปลากัดไทยได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ประเภทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีผลตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถ้ามีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้รัฐสามารถระงับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้

๔. พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หมวด ๒ การบริหารจัดการด้านการประมง ส่วนที่ ๑ คณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ มาตรา ๑๙ (๓) กำหนดนโยบายการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศ และนโยบายที่ได้จัดทำตาม (๓) ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการและกำกับการให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว โดยคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๖๐ เห็นชอบการประกาศให้ปลากัดเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๖

๔. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้ว เห็นควรเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบให้ปลากัดไทยเป็นสัตว์น้ำประจำชาติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเกษฎา บุญราช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมประมง

กองนโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการประมง

โทร./โทรสาร ๐ ๒๕๕๘ ๐๑๘๕

E-mail: planning_policy@yahoo.com